

Daroviti učenici i *online* učenje i poučavanje – nalazi i perspektive

Jana Šimon, mag. psych.
Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Institute for Social Research in Zagreb

Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja
The Centre for Educational Research and Development

Što je *online* učenje i poučavanje?

... a što smo mi imali u pandemiji?

Zbrka u terminima

Online učenje i poučavanje

E-učenje

I-nastava

Online obrazovanje

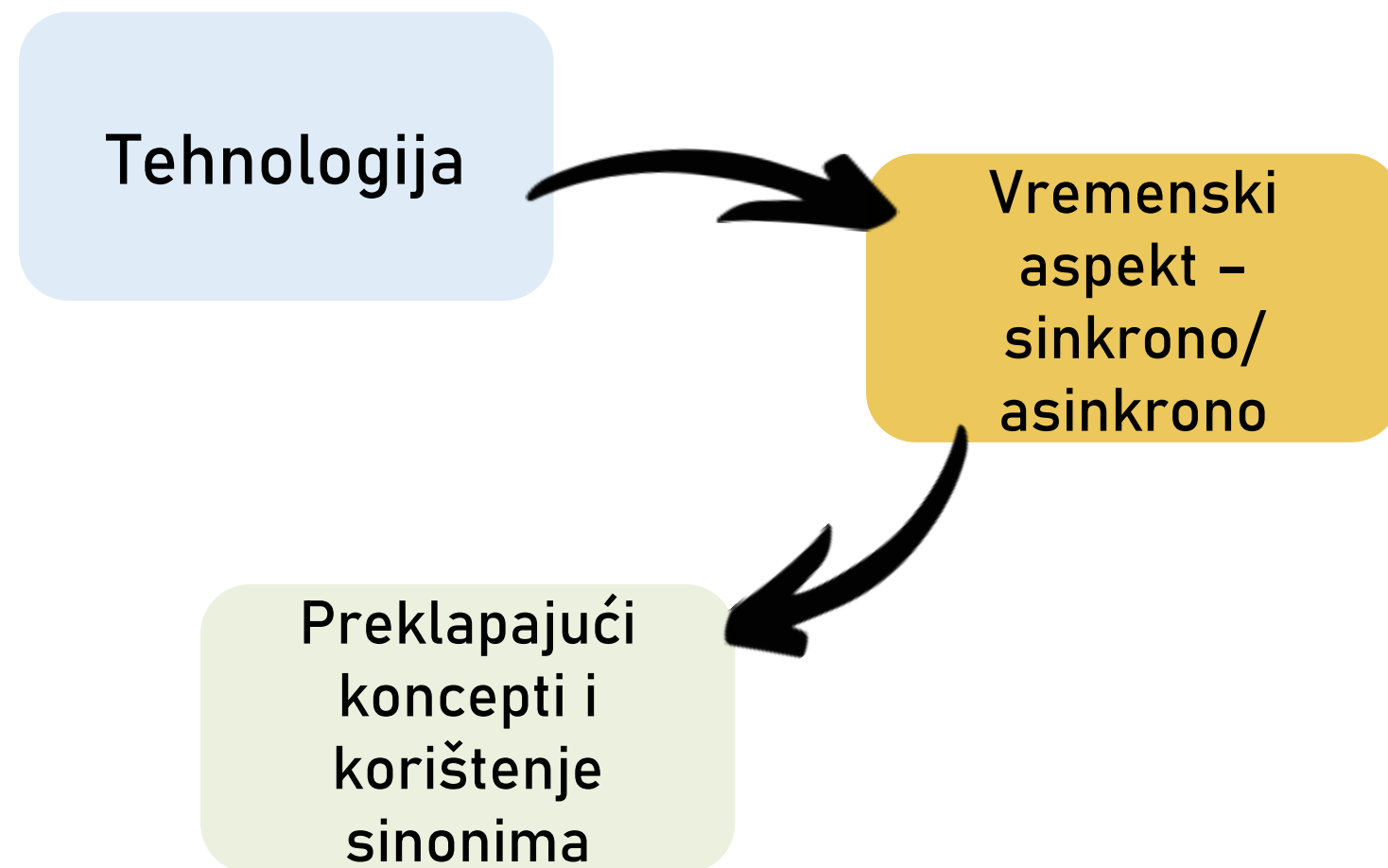
Obrazovanje na daljinu

Nastava na daljinu

...

Što je zajedničko različitim definicijama *online* učenja i poučavanja?

Obrazovno iskustvo koje uključuje sinkrono učenje i interakciju učitelja i učenika posredstvom interneta i upotrebom računala

ILI

Učenje posredstvom interneta u asinkronom obrazovnom okružju, gdje učenici komuniciraju s učiteljem i učenicima u vrijeme koje njima odgovara te ne moraju biti prisutni u *online* prostoru

ILI

Kombinacija prvog dvoje - obrazovanje u *online* okružju, koje uključuje i asinkrono i sinkrono učenje

A u pandemiji...

Emergency Remote Education (ERE)

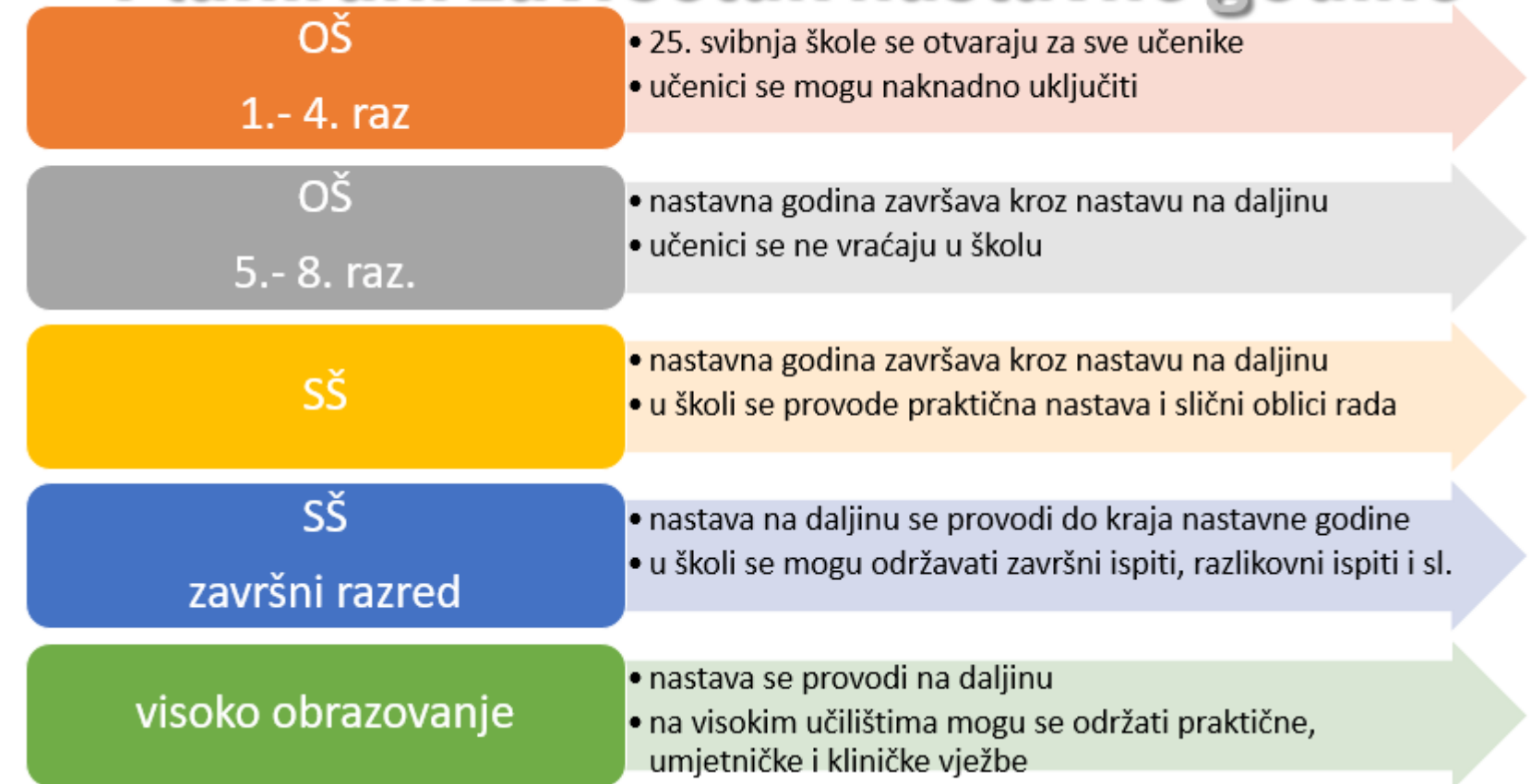
Iznenadna, nepredviđena promjena i globalni izazov za cjelokupni obrazovni sustav

(Hammerstein i sur., 2021; Hodges i sur., 2020)

Lekcije iz pandemije!

Ima li ih? Koje su?

Planirani završetak nastavne godine

Ministarstvo
znanosti i
obrazovanja

AKCIJSKI PLAN ZA PROVEDBU NASTAVE NA DALJINU

Model nastave na daljinu

Što istraživanja o darovitim učenicima prije pandemije kažu o njihovom snalaženju u *online* okruženju?

Plusevi i minusevi

(na temelju ne baš velikog broja istraživanja)

Prilika za rad i učenje
vlastitim tempom
Korištenje (i razvijanje,
jačanje!) strategija
samoregulacije
Individualan rad

Manjak socijalne
interakcije s vršnjacima
Ometanja i distrakcije
Oskudnija mreža podrške
Tehnički problemi

(Abakumova i sur., 2019; Adams i Cross, 1999, 2000; Adams-Byers i sur., 2004; Lu i sur., 2017; Olszewski i Kubilius i sur., 2004; Potts, 2019; Rogers, 2007; Steenbergen-Hu i sur., 2016; Swan i sur., 2015; Wallace, 2009)

Što pokazuju istraživanja u pandemiji u Hrvatskoj?

Projekt

Promjene u organizaciji procesa odgoja i obrazovanja uzrokovane COVID-19 pandemijom: učinci na obrazovna iskustva, dobrobit i aspiracije učenika u Republici Hrvatskoj

EWChange

2022.

Nacionalno reprezentativno istraživanje u osnovnim i srednjim školama diljem Republike Hrvatske

167

Uključenih osnovnih i srednjih škola

17472

Učenica i učenika petih (3728) i sedmih (3899) razreda osnovne škole te trećih razreda srednje škole (8845)

3634

Učiteljica i učitelja (1706), nastavnica i nastavnika (1928)

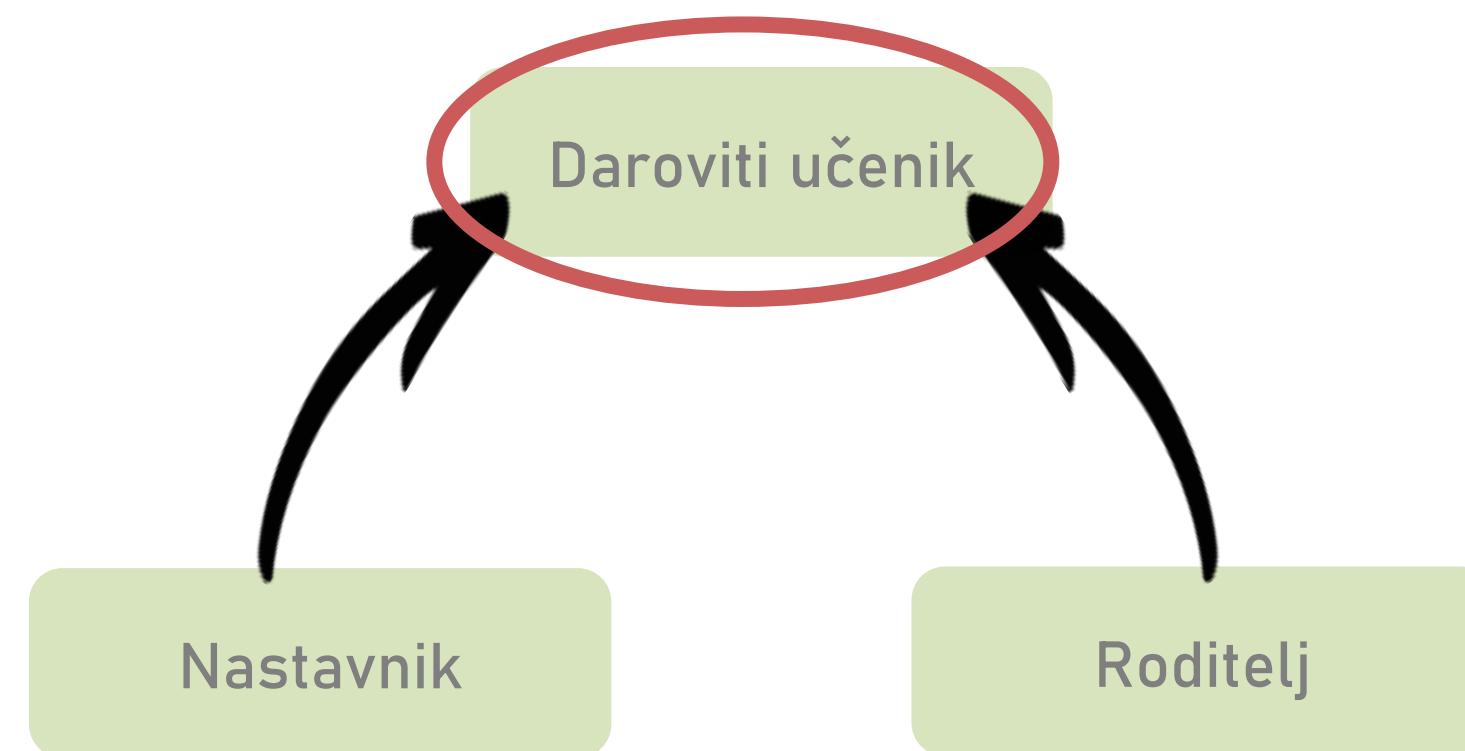
OSNOVNA ŠKOLA

15 učitelja predmetne nastave (od toga 12 učiteljica)

Prilagodba darovitih učenika pandemiji
Prakse podrške darovitim učenicima u pandemiji

SREDNJA ŠKOLA

23 učenika (od toga 10 učenica)

Akademski motivacija u pandemiji
Školski kontekst u pandemiji
Obrazovna iskustva u pandemiji
Slobodno vrijeme u pandemiji

Perspektive osnovnoškolskih učitelja o darovitima u pandemiji

Daroviti učenici su se **dobro snažili u pandemiji** te su se brzo navikli na obrazovno okruženje u pandemiji – aktivno sudjelovali u *online* nastavi, organizirani, ispunjavali svoje obveze

„Pa evo rekla sam da su to djeca koja se lako prilagođavaju. Oni se zaista vrlo lako prilagode i on i off i kod njih stvarno nisam primijetila neke posebne promjene u smislu rada i motivacije.“

Učiteljica Matematike, Zagreb i okolica

Pandemija i *online* učenje i poučavanje kao **prilika** za razvoj samostalnosti i bavljenje svojim interesima

„...I za neke svoje interese utrošili, ajmo reć' ako su utrošili, više vremena. Na primjer jedan učenik je meni došao nakon pandemije i pričao mi o brodovima, o podmornicama, o istraživanjima od Cousteaua, od... Dakle, on je sve to u to vrijeme koje je, mu je ostajalo od toga šta nije bio vani s prijateljima, on se prebacio na to. Dakle ja bi mogla doslovce jedan dan reć': „ A sad će nam pričati [ime darovitog učenika]““

Učiteljica Matematike, Dalmacije

Perspektive osnovnoškolskih učitelja o darovitima u pandemiji

Daroviti učenici su se **dobro snažili u pandemiji** te su se brzo navikli na obrazovno okruženje u pandemiji – aktivno sudjelovali u *online* nastavi, organizirani, ispunjavali svoje obveze

„Pa evo rekla sam da su to djeca koja se lako prilagođavaju. Oni se zaista vrlo lako prilagode i on i off i kod njih stvarno nisam primijetila neke posebne promjene u smislu rada i motivacije.”

Učiteljica Matematike, Zagreb i okolica

Pandemija i *online* učenje i poučavanje kao **prilika** za razvoj samostalnosti i bavljenje svojim interesima

„...I za neke svoje interese utrošili, ajmo reć' ako su utrošili, više vremena. Na primjer jedan učenik je meni došao nakon pandemije i pričao mi o brodovima, o podmornicama, o istraživanjima od Kustoa, od... Dakle, on je sve to u to vrijeme koje je, mu je ostajalo od toga šta nije bio vani s prijateljima, on se prebacio na to. Dakle ja bi mogla doslovce jedan dan reć': „ A sad će nam pričati [ime darovitog učenika]““

Učiteljica Matematike, Dalmacije

“I onda je ovaj, često pravila te neke prezentacije i nama pokazivala jer je imala vremena, jel'. Doma su bili, i mama je isto bila kod kuće i onda je mama pravila i onda je ona baš kaže, zainteresirano molila da joj pokaže kako se prave pa su zajedno. Tu se ona malo isticala, u tome. U znanju. I kako je pandemija još više, kako je radila kod kuće”

Učiteljica Prirode i Biologije, Slavonija

Perspektive osnovnoškolskih učitelja o darovitima u pandemiji

Nedostaje im **socijalizacija**, kako s vršnjacima, tako i s učiteljima

„E tu možda, ovoga, malo je taj, zbog tog nedostatka kontakta s nastavnikom pa onda možda zbog toga malo. To ju je malo usporilo ili neću reći da ju je demotiviralo jer je ona odradila sve, nego ono, fali joj taj kontakt s nastavnicima a i sa učenicima. To je ono što ja kažem da imamo osjećaj da je njima više falio taj kontakt nego to neko samo usvajanje gradiva. „

Učitelj Biologije i Kemije, Dalmacija

Manjak intelektualne stimulacije i individualnog pristupa u online okružju (djelomično i zbog pretrpanosti drugim poslovima) – u *online* okružju je darovitima potrebna **i dodatna obrazovna i emocionalna podrška**

„Znači, mislim da oni nisu nazadovali, nit' bi rekla stagnirali, možda povremeni skokovi – da, ali mislim da bi bilo boljeg... rasta te njihove darovitosti, i razvijanja, da nije bilo pandemije.“

Učiteljica Informatike, Dalmacija

Iskustva darovitih srednjoškolaca u pandemiji

Raznolika iskustva – pad motivacije za učenje, rast motivacije za učenje, podjednaka motivacija za učenje

Generalno pozitivni dojmovi, ali im **nedostaje** poučavanje uživo, socijalna interakcija te natjecanja kao dominantna aktivnost obogaćivanja (!)

„... jer je onda funkcioniralo“, „na kraju je bilo OK...“, „Svi smo se navikli..“

Iskustva darovitih srednjoškolaca u pandemiji

Autonomno učenje i samo-organizacija – **nekima prednost, nekima ne** (pad motivacije za učenje kod onih kojima to ne odgovara)

„Istraživač: A reci mi, jel' nešto u toj online nastavi bilo dobro? U smislu, što bi rekla da je vrijedno?

Učenica: Meni se svidjelo to što me naučilo nekoj samostalnosti u istraživanju i puno sam stvari dodatno radila, pogotovo tijekom onoga lockdowna kad nismo imali toliki kontakt s profesorima, puno toga je tad ovisilo o meni i više ne toliko o profesoru. Tako da ako sam ja odabrala radit' i ako sam ja odabrala dodatno istraživat', koristit' nekakve alate, Internet, onda sam to mogla i to mi se sviđa što me tomu najviše naučilo.”

Učenica, 3. razred gimnazije, Dalmacija

Iskustva darovitih srednjoškolaca u pandemiji

Autonomno učenje i samo-organizacija – **nekima prednost, nekima ne** (pad motivacije za učenje kod onih kojima to ne odgovara)

„Istraživač: A reci mi, jel' nešto u toj online nastavi bilo dobro? U smislu, što bi rekla da je vrijedno?

Učenica: Meni se svidjelo to što me naučilo nekoj samostalnosti u istraživanju i puno sam stvari dodatno radila, pogotovo tijekom onoga lockdowna kad nismo imali toliki kontakt s profesorima, puno toga je tad ovisilo o meni i više ne toliko o profesoru. Tako da ako sam ja odabrala radit' i ako sam ja odabrala dodatno istraživat', koristit' nekakve alate, Internet, onda sam to mogla i to mi se sviđa što me tomu najviše naučilo.”

Učenica, 3. razred gimnazije, Dalmacija

„Kad smo bili online definitivno je bilo puno puno više toga što mi moramo sami napraviti. A... pa ne znam. Možda sam čak bio malo više lijen dok smo bili online. Jer tu u školi slušam pa rješavamo svi zajedno pa ono. Kako radimo cijeli razred s profesorom zajedno pa mi je lakše ono. Samo riješim i to je to. A ovako online, pa ću za sutra, pa ću za sutra i... „

Učenik, 3. razred strukovne škole, Dalmacija

Iskustva darovitih srednjoškolaca u pandemiji

Autonomno učenje i samo-organizacija – **nekima prednost, nekima ne** (pad motivacije za učenje kod onih kojima to ne odgovara)

„Istraživač: A reci mi, jel' nešto u toj online nastavi bilo dobro? U smislu, što bi rekla da je vrijedno?

Učenica: Meni se svidjelo to što me naučilo nekoj samostalnosti u istraživanju i puno sam stvari dodatno radila, pogotovo tijekom onoga lockdowna kad nismo imali toliki kontakt s profesorima, puno toga je tad ovisilo o meni i više ne toliko o profesoru. Tako da ako sam ja odabrala radit' i ako sam ja odabrala dodatno istraživat', koristit' nekakve alate, Internet, onda sam to mogla i to mi se sviđa što me tomu najviše naučilo.”

Učenica, 3. razred gimnazije, Dalmacija

„Kad smo bili online definitivno je bilo puno puno više toga što mi moramo sami napraviti. A... pa ne znam. Možda sam čak bio malo više lijen dok smo bili online. Jer tu u školi slušam pa rješavamo svi zajedno pa ono. Kako radimo cijeli razred s profesorom zajedno pa mi je lakše ono. Samo riješim i to je to. A ovako online, pa ću za sutra, pa ću za sutra i... „

Učenik, 3. razred strukovne škole, Dalmacija

„Istraživačica: A što se tiče promjene radnih navika? Po tom mislim ono, kako se organiziraš vrijeme za, ne znam, zadaće, projekte i takve stvari.

Sudionik: Je (smijeh). Mislim to je meni uvijek bil' malo problem jer sam, znači ima problema s ADHD-om jel', inatentivnim tipom, i ta organizacija vremena mi je uvijek bila na nuli, vrijeme u mojoj glavi k'o da ne postoji (smijeh). Tak da evo, možda je to moje iskustvo malo iskače, ali evo nije se puno promijenilo, nikad nije bilo tak', uvijek sam nekaj improviziral', pojavil' sam se na satu, napisal' u tom trenutku ako je nekaj trebalo, ovo, ono.”

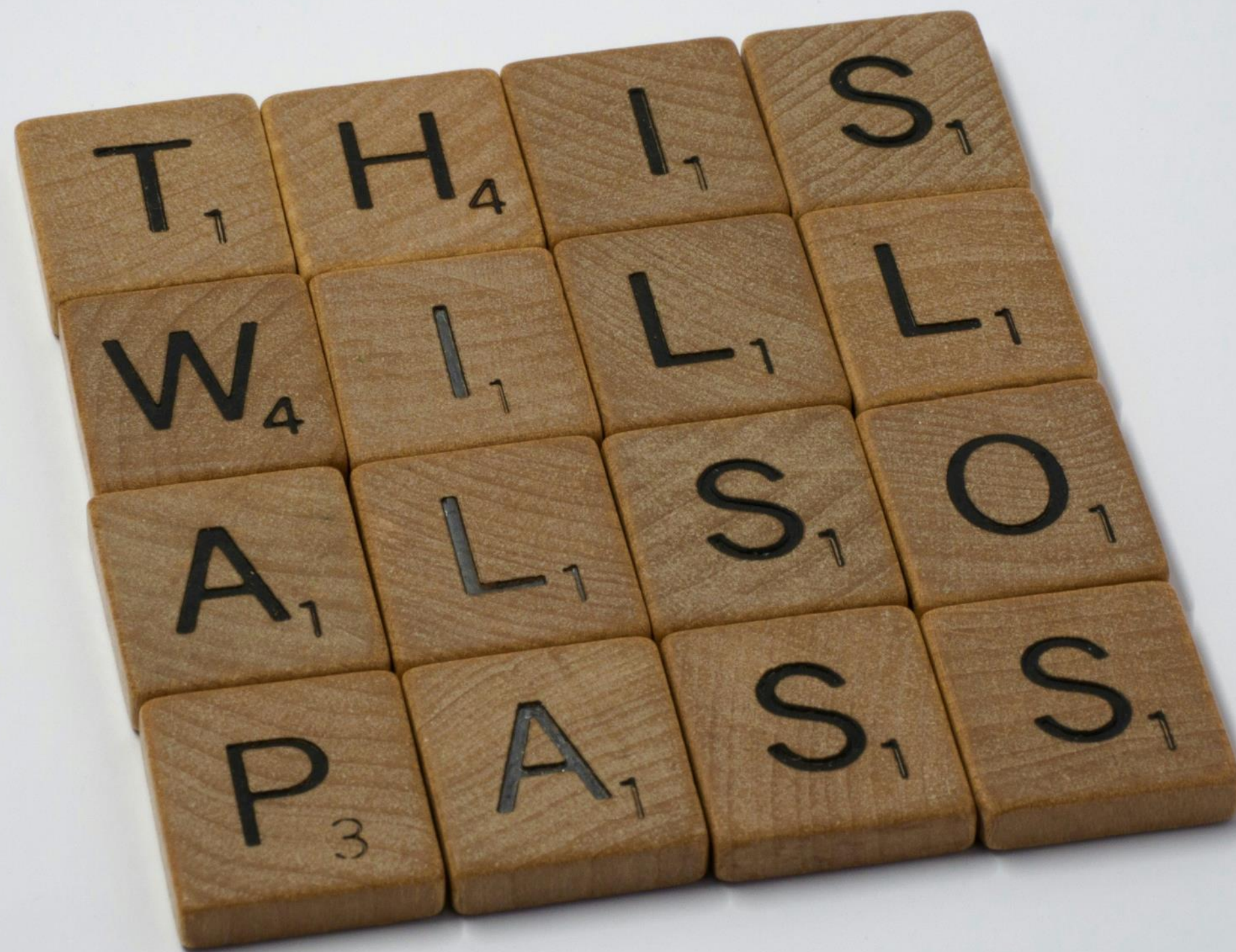
Učenik, 3. razred gimnazije, Sjeverna Hrvatska

Što pokazuju međunarodna istraživanja u pandemiji?

Jednaki obrasci promjena u pandemiji kod darovitih učenika i onih koji nisu identificirani kao daroviti (Papandreou i sur., 2023)

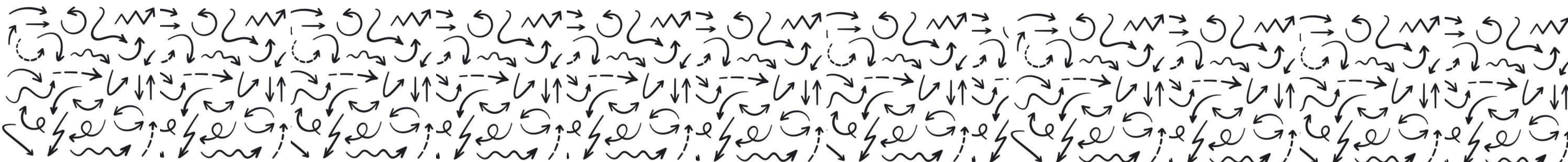
Lockdown je imao manje negativan učinak na darovite učenike, koji su doživjeli manji pad u doživljaju zadovoljavanju primarnih potreba, dobrobiti i motivaciji nego učenici koji nisu identificirani kao daroviti (Samsen-Bromsveld i sur., 2022)

Daroviti osnovnoškolski učenici su **češće koristili efektivnije strategije suočavanja sa situacijama tijekom *online* nastave** nego druge, manje efektivne strategije (Kaya i Islekeller-Bozca, 2022)

Daroviti osnovnoškolci kao **prednosti** ističu vrijeme koje su imali za svoje osobne interese, **mogućnost samo-organizacije rada i prilika za biti „autonomni učenik“**, a uočene prednosti *online* učenja se odnose i na korištenje mogućnosti npr. *breakout rooms* (sobi za grupni rad) i drugih mogućnosti za autonomni i samostalan rad (Alshehri, 2022; Grewenig i sur., 2021; Kanapathy, 2022; McCormick i Guilbault, 2022)

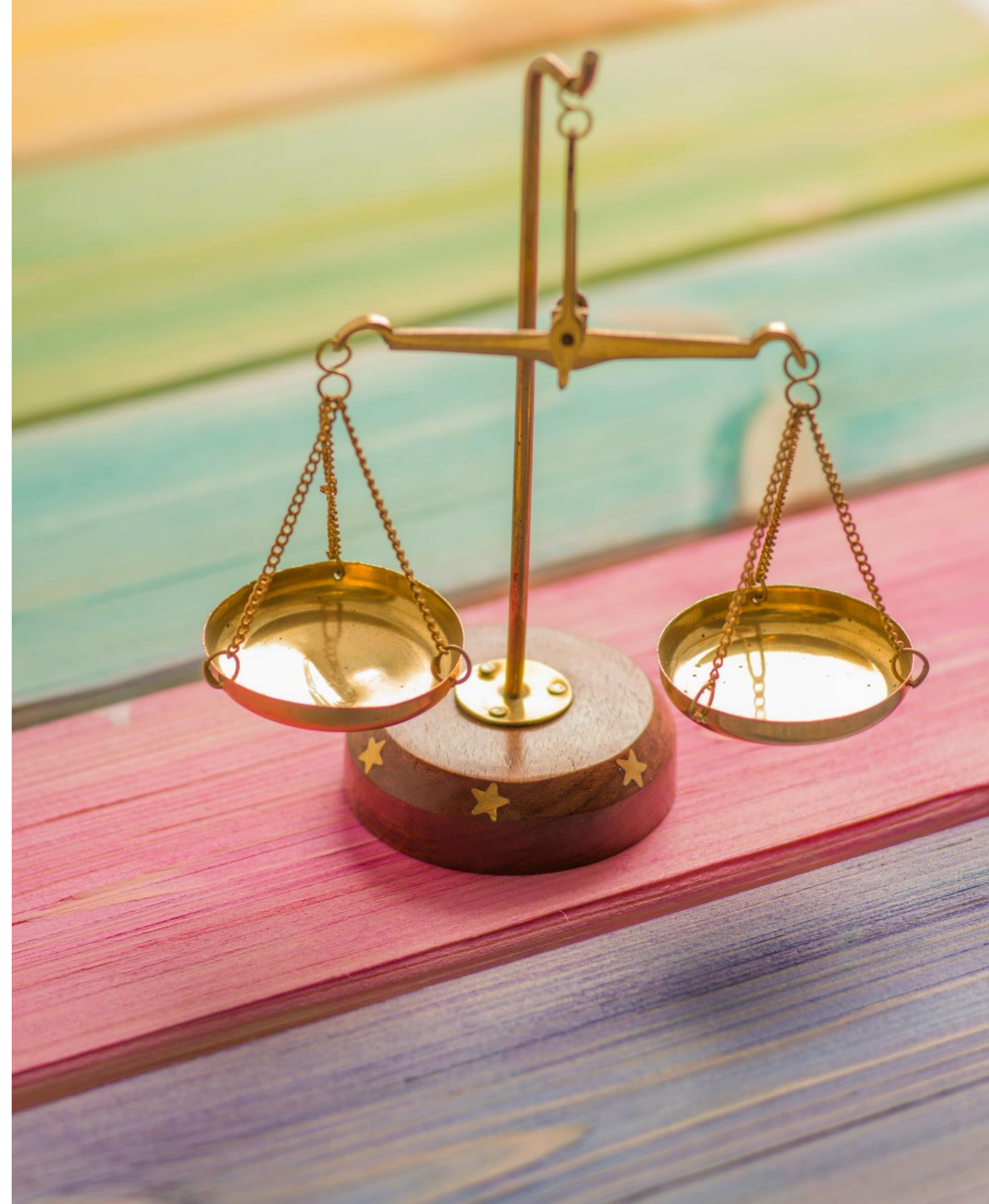
Daroviti su se ipak suočavali i s teškoćama vezanim uz manjak socijalnih interakcija, manji broj aktivnosti obogaćivanja, pristup i upotrebu digitalnih tehnologija, motivacijske izazove i fizičko zdravlje (Aboud, 2021; Hyseni Duraku i Koxha, 2021; Kaya i Islekeller-Bozca, 2022)

Iz perspektive učitelja i roditelja – regularna nastava nije bila dovoljno izazovna te nije bilo mogućnosti obogaćivanja nastave za darovite učenike (Wolfgang i Snyderman, 2022)

Iz perspektive učitelja – izazovi u zadovoljavanju kognitivnih potreba darovitih u *online* okružju, ali s vremenom je došlo do prilagodbe (Guilbault i McCormick, 2022)

Raznolika iskustva, ali...

Što možemo naučiti
(i zaključiti)?

I učenici i učitelji su prepoznali prednosti i mane *online* učenja i poučavanja

Prednosti: prilika za razvoj samostalnosti, autonomije, samoregulacije u učenju i istraživačkih kompetencija, što je darovitim učenicima možda lakše iskoristiti

Mane: nedostatak socijalne interakcije, „pati“ kvaliteta nastave, kako pružiti „ono dodatno“ darovitima u *online* okružju?

Daroviti učenici nisu homogena skupina

Pandemija i *online* učenje i poučavanje su samo naglasili/osvjetlili već postojeće razlike između (darovitih) učenika po različitim karakteristikama

Umjesto zaključka – neka promišljanja i ideje

Ipak se ne mogu (svi) u potpunosti sami „snaći” – praćenje i komunikacija

Socio-emocionalna podrška potrebna je svima!

Kako pronaći vrijeme za darovite?

Online predavanja i gostovanja – učenici sami istaknuli kao prednost

Online rad u grupama – prilika za povezivanje s vršnjacima

Metode i alati za razvoj istraživačkih kompetencija i kritičkog mišljenja u *online* okružju – npr. spekulativni dizajn (Earth 2050 <https://2050.earth/>) ili kreiranje ili sudjelovanje u projektu građanske znanosti (npr. Window Expeditions Sveučilišta u Zurichu <https://windowexpeditions.com/> ili Open Litter Map <https://openlittermap.com/>)

Hvala vam na pažnji!

jana@idi.hr

